

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖

อินทรีย์ ๕

ธาตุขันธ์เป็นเรื่องของสมมุติ ที่ต้องหมุนไปตามหลักแห่งธรรมชาติที่ธรรมท่านสอนไว้ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ฉะนั้นการมาศึกษาจึงไม่ควรนั่งนอนใจในขณะที่จะเป็นไปได้ ด้วยการประพฤติปฏิบัติและการศึกษาอบรมจากครูจากอาจารย์ เพราะสิ่งเหล่านี้เคยผิดหวังมาหลายครั้งหลายหนแล้ว สำหรับผู้หวังพึ่งพิงครูอาจารย์ เดียวองค์นั้นผ่านไปองค์นี้ผ่านไปอยู่เรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดยั้ง แม้ตัวของเราเองก็ต้องผ่านไปเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่มีอะไรจะเหนือกว่ากันไปแล้ว เมื่อมีโอกาสดังที่ได้ประพฤติปฏิบัติศึกษาอบรมจากครูจากอาจารย์อยู่ ก็ควรจะตั้งตวงให้พอเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นสารคุณเป็นที่ยึดเหนี่ยวภายในใจของตนได้เป็นอย่างดี น้อย มากกว่านั้นก็ให้ปล่อยภายนอกโดยหลักธรรมชาติ เพราะความเพียงพอทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว การได้เห็นได้ยินได้ฟัง การศึกษาอบรมเพื่ออรรถเพื่อธรรม เพื่อถอดถอนสิ่งที่เป็นภัยก็หมดไป ๆ เพราะธรรมเป็นสิ่งที่ทำจิตใจให้มีความอิ่มพอได้โดยลำดับ จนกระทั่งถึงความพอตัว

ท่านผู้ใดปฏิบัติดีก็เป็นเรื่องของท่าน การปฏิบัติดีที่สำคัญก็คือเรื่องของเรา ความชั่วอยู่ในใจในตัวของผู้ใดก็ไม่สำคัญยิ่งกว่าที่เป็นเสี้ยนเป็นหนามทิ่มแทงหัวใจอยู่ในตัวของเรา เพราะฉะนั้นการประพฤติปฏิบัติจึงไม่เห็นสิ่งใดเป็นสิ่งที่หนักแน่น เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าการประพฤติปฏิบัติ เพื่อกำจัดเสี้ยนหนามหรือแหลมหลาวที่ทิ่มแทงอยู่ภายในใจตลอดมานี้ให้หมดสิ้นไปโดยลำดับด้วยความเห็นภัย นี่เป็นความถูกต้องชอบธรรม

ท่านทั้งหลายมาอยู่ที่นี่ผมก็เคยได้พูดไม่รู้กี่ครั้งก็หนแล้ว ผมรับนี้ไม่ใช่รับด้วยอำนาจวาสนาบุญญาภิสมภารว่ามีกว้างมีขวางมีลึกมีซึ่งอะไร สำหรับตัวของผมเองไม่ได้มีความรู้สึกอย่างนั้นเลย อยู่ปกติธรรมดา ๆ ตามสภาพของเจ้าของ แต่ที่รับก็เพราะความเห็นใจความสงสาร ได้แยกแยะจิตใจของตนออกเทียบเคียงกับหมู่เพื่อนที่มาศึกษาอบรมเกี่ยวกับเรื่องครูเรื่องอาจารย์ ผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนเป็นที่แน่ใจเป็นที่ลงใจ ทั้งการได้เห็นได้ยินได้ฟัง การพิจารณาไตร่ตรองตามไม่ขัดแย้งต่อจิตใจ เพราะสิ่งที่ได้เห็นได้ยินได้ฟังนั้นไม่ขัดแย้งต่อธรรมต่อวินัย

การที่เสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ที่เป็นที่แน่ใจ และปรากฏเป็นความอบอุ่นขึ้นมาภายในตนนั้นเป็นสิ่งที่หาได้ยาก เสาะแสวงเสียแทบล้มแทบตาย ดีไม่ดีไม่เจอ เลยล้มเหลวไปเฉย ๆ ต่อหน้าต่อตาเรา เพราะสิ่งตอบแทนความมุ่งหวังของเราความมุ่งหมายของเรานั้นไม่มี ถึงมีเราก็ไม่พบไม่เจอท่านเสีย ผลประโยชน์นี้ก็ล้มเหลวไปได้ ดัง

ที่ผมได้เคยพูดเสมอว่า เสาะแสวงหาครูหาอาจารย์นั้นผมนะเสาะแสวงหาอย่างมากต่อมาก เพราะเราไม่ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้อย่างธรรมดา ๆ แม้จะตัวเท่าหนูนี้ก็ตาม การตั้งความมุ่งหมายไว้ภายในใจนี้ตั้งไว้อย่างสูงสุดทีเดียว คือวิมุตติหลุดพ้นเท่านั้น

ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้เห็นได้ยินตามพระประวัติของพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายที่ท่านดำเนิน เขียนไว้ตามตำรับตำรา เมื่ออ่านแล้วเกิดความซึ่งใจ ความรู้สึกในตอนก่อนบวชหรือตอนต้นบวชก็ค่อยจางไป ๆ จนกลายเป็นความลุ่มไปหมดในความรู้สึกเหล่านั้น แล้วมีความหนักแน่นต่อผลที่พระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านได้รู้ได้เห็น ท่านได้รับมาประกาศสอนโลก แม้เรียนหนังสือก็เรียนด้วยความมั่นใจที่จะออกปฏิบัติโดยถ่ายเดียวเท่านั้น นี่ละเป็นเหตุให้ตั้งความมุ่งหมายไว้อย่างสูงสุด

การตั้งความมุ่งหมายไว้อย่างสูงสุด เหตุใดการเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ หรือ การประพฤติปฏิบัติจะไปทำแบบสุม่สุม่สุม่สุม่ ๆ ตอน ๆ เป็นไปไม่ได้ เข้ากันไม่ได้กับเจตนาเช่นนั้น จึงต้องเสาะแสวงหาจริง ๆ ถ้าไม่สนิทใจก็ไม่อยู่ จนกระทั่งถึงพ่อแม่ครูบาอาจารย์มันเรา ทั้ง ๆ ที่ที่รำลือว่าท่านนี้เอาจริงเอาจังเด็ดเดี่ยว ดูด่าว่ากล่าวไม่มีใครเสมอ พุดง่าย ๆ ไม่มีใครเหมือน ทั้งอุบายการแนะนำสั่งสอน ทั้งการประพฤติปฏิบัติ ทั้งความรู้ภายในใจท่าน ไม่มีใครเหมือนเท่าที่ได้ทราบมา จึงได้มุ่งมั่นที่จะให้ได้พบได้เห็นท่านให้สมใจที่มุ่งอย่างแรงกล้านี้

เมื่อไปถึงท่านแล้วก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ความคาดความหมายตามที่เคยได้ยินได้ฟังมานั้นไม่ผิดเพี้ยนกันเลยแม้แต่น้อย จึงเป็นที่ประทับใจตั้งแต่ขณะที่ได้ยินครั้งแรกเรื่อยไป เพราะศึกษาอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะทางหูทางตา ได้ยินได้ฟังได้เห็นนำมาคิดมาไตร่ตรองทั้งนั้น เป็นที่แนใจลงใจได้ทุกกระยะ ๆ หากที่จะคัดค้านต้านทานไม่ได้ แม็กเลสจะมีเต็มหัวใจ แต่ความมุ่งหวังต่อธรรมก็มีเต็มหัวใจเช่นเดียวกัน จึงมีน้ำหนักรับตามความจริงที่หาที่ค้านไม่ได้นั้น

จนกระทั่งท่านได้ล่องไป บรรดาพระเถรทั้งหลายระล่ำระสายวุ่นวายกัน แทบจะพูดได้ว่าเป็นประวัติการณ์ของพระรัตนตรัยฐานสายท่านอาจารย์มั่นนี้ก็ได้ เพราะขาดที่พึ่ง ขาดหลักใจ ขาดร่มโพธิ์ร่มไทร ทั้ง ๆ ที่ธรรมของพระพุทธเจ้าก็มีอยู่ แต่เมื่อยังต้องพึ่งพิงอิงอาศัยครูอาจารย์แล้ว ครูอาจารย์จึงเป็นเรื่องสำคัญอยู่มากภายในจิตใจ เวลาท่านพลัดพรากจากไปสิ่งที่เคยได้เห็นก็จะไม่ได้เห็น สิ่งที่เคยได้ยินไม่ได้ยิน สิ่งที่เคยให้ความอบอุ่นแก่เราซึ่งท่านเป็นเหมือนร่มโพธิ์ร่มไทร ก็ประหนึ่งว่าขาดสะบั้นลงไปหมด ราวกับว่าศาสนธรรมนี้ไม่มีเลย ทั้ง ๆ ที่ความแนใจอันหนึ่งก็ไม่ได้คลาดเคลื่อน แม้คิดเดี่ยวว่า ศาสนธรรมหาได้เคลื่อนย้ายจากความจริงไปไม่ แต่เพราะความติดพัน

ความเคารพความเลื่อมใสในองค์ท่าน เป็นองค์ปัจจุบันที่ได้เห็นอยู่ประจักษ์ตาเรานี้ได้ ล่วงลับไป จึงเป็นเหมือนฟ้าดินถล่ม

พระเณรก็แตกกระจัดกระจายกันไป กว่าจะเกาะกันได้ก็ ๔ ปี ๕ ปี อย่างหลงปู่ ขาววัดถ้ำ ๔ ปี ๕ ปี ท่านถึงได้มาอยู่วัดถ้ำกลองเพล แต่ก่อนท่านก็อยู่ตามป่าทางอำเภอ สว่าง หมู่เพื่อนก็เข้าท่านไม่ค่อยติด ครูบาอาจารย์ทั้งหลายก็แยกย้ายกันไป อย่างหลง ปู่อ่อนก็มาอยู่ที่หนองบัวบาน ที่แรกก็ไปอำเภอกุมภวา แล้วก็โยกย้ายมานี้ เราเองก็ ระเห่ร้อนไปตามประสาของเราแล้วก็ได้มาอยู่ที่นี่ ท่านอาจารย์ฝั้นก็อยู่ที่อำเภอ พรรณา บรรดาพระเณรทั้งหลายก็ได้เกาะได้อาศัยท่านเรื่อยมา

นี่แหละเรื่องครูบาอาจารย์ที่เป็นที่เคารพเลื่อมใสล่วงลับไปแล้วละองค์ ๆ ไม่ใช่ เรื่องเล็กน้อย ขาดประโยชน์ของผู้หวังพึ่งพิงเป็นอย่างมากทีเดียว จึงขอให้ทุกท่านได้ทำ ความสำนึกหรือรู้สึกไว้เสมอว่า สิ่งทีกล่าวเหล่านี้จะกระทบกระเทือนใจเราในวันใดวัน หนึ่งไม่สงสัย สิ่งเหล่านี้เราจะต้องพบต้องเจอ ในขณะที่ได้อยู่ได้ประพฤติปฏิบัติจึงควร ตั้งอกตั้งใจเอาให้จริงให้จังทุกอย่าง การประพฤติปฏิบัติจะยากลำบากขนาดไหนให้พึง ทราบว่าเป็นการต่อสู้ เช่นเดียวกับนักมวยเขขึ้นต่อกรกันบนเวที ใครจะไปพักนอนหลับ อยู่ในขณะที่กำลังชกต่อยกันอยู่นั้นมีหรือ ความยากความลำบากในขณะนั้นเขาไม่ได้ ถือเป็นการเหนื่อยยิ่งกว่าความหวังชัยชนะโดยง่ายเลย

การประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรามาคิดถึงแง่แห่งความลำบากลำบากเกี่ยวกับการต่อสู้ กับฝ่ายต่ำ เราก็จะหาชัยชนะเป็นที่พึงพอใจไม่ได้ ให้คิดเสมอ และคำที่จะกล่าวเวลานี้ก็ เคยกล่าวอยู่บ้างแล้วว่า ธรรมแท้นั้นไม่ได้ทำผู้หนึ่งผู้ใดให้ได้รับความลำบากลำบาก ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ใน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เฉพาะที่เป็นธรรมซึ่ง สอนโลกให้ถึงจุดที่ต้องการตามขั้นตามภูมิไปนั้น ไม่ได้มีอะไรที่จะมาก่อความทำลาย สัตว์โลกให้ได้รับความกระเพื่อมหรือขุ่นมัว หรือได้รับความทุกข์มากนักน้อย อุบายทั้ง หมดที่ทรงสอนนั้นสอนเพื่อแก้เพื่อถอดเพื่อถอน เพื่อการต่อสู้กับสิ่งที่เป็นภัยต่อธรรม ซึ่งมีอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกนี้แต่ละราย ๆ นั้นเป็นของสำคัญ ธรรมแท้ท่านไม่ได้มาทำ ความลำบากรำคาญให้แก่ผู้ใดเลย เราจึงควรนำมาติดมาฝังไว้ที่หัวใจเสมอว่า ธรรมไม่ ได้เป็นข้าศึกอะไรต่อเรา ก็เลสฝ่ายต่ำต่างหากที่เป็นข้าศึกต่อเรา

แม้การลำบากลำบากในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ว่าจะรักษาศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ จนกระทั่งถึงเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาทุกท่าที่เราประกอบความพากเพียร มีแต่ทำต่อสู้กับฝ่ายต่ำทั้งนั้น ไม่ได้ต่อสู้กับธรรมของพระพุทธเจ้า เพราะธรรมไม่ได้ เป็นข้าศึกต่อผู้ใด สิ่งที่เคยเป็นข้าศึกซึ่งเป็นสิ่งที่ธรรมตำหนิติเตียนเท่านั้นที่เราได้รับความลำบาก ทั้งโดยปกติที่มันเหยียบย่ำทำลายจิตใจเรา ทั้งขณะที่ต่อสู้กัน

การประพฤติปฏิบัติประกอบความพากเพียรในอริยาบถต่าง ๆ วิธีการต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการต่อสู้กับฝ่ายต่ำซึ่งเป็นความทุกข์ เพราะฝ่ายต่ำนั้นเป็นต้นเหตุ ทั้งเป็นผลเหยียบย่ำทำลายจิตใจ ทั้งเป็นเหตุที่จะให้เราได้ต่อสู้ หรือเราต่อสู้กับมันเพื่อ ถอดถอนมันออกก็เป็นความทุกข์ ธรรมแท้ไม่ได้ทำความทุกข์ให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดเลย เรา จึงอย่าให้กิเลสทั้งหลายมาคว่ำเอาสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรของเราไปเป็นเครื่องมือ แล้วย้อนกลับมาทำลายเราเสียสิ้นโดยหาคุณค่าไม่ได้ในวงนักปฏิบัติ เรียกว่าเสียทำ อย่างแหลกอย่างเหลวอย่างเลวอย่างร้าย หากจุดที่หมายไม่ได้เลย

วันนี้จะอธิบายถึงเรื่องอินทรีย์ ๕ ซึ่งเป็นข้อเปรียบเทียบยกย้ายผันแปรระหว่าง กิเลสกับธรรม ที่จะข้อยแย้งแข่งตีกัน นำธรรมเหล่านี้ออกไปใช้เป็นสมบัติของตนแล้วมา ทำลายเราและมาส่งเสริมเรา ในอินทรีย์ ๕ นั้นคืออะไร ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา

ศรัทธานั้นส่วนมาก แม้พระพุทธเจ้าจะประกาศสอนอยู่โต้ง ๆ เรื่อยมาก็ตามว่า ศรัทธาคือความเชื่อ ท่านหมายถึงความเชื่อต่อเหตุต่อผลต่อความสัตย์ความจริง ท่าน ไม่ให้เชื่อตามความจอมปลอมอันเป็นเรื่องของกิเลสหลอกหลวง แต่ใจเราหาได้ทราบไม่ ว่า ศรัทธานี้ความเชื่อนี้ ได้ถูกกิเลสเอาไปขย่ำยี่เสียจนแหลก ตัวเราหาทราบไม่แน้นิด เดียว ไม่ทราบ มันเชื่อความรู้ความเห็นความได้ยินได้ฟังอันเป็นเรื่องของกิเลสล้วน ๆ มานานเท่าไร แม้ขณะปฏิบัติอยู่เวลานี้มันก็เชื่ออยู่อย่างนั้นอย่างฝังใจ ที่เราไม่ทราบว่า มันฝังใจ ถ้าเราไม่เชื่อการเห็นการได้ยินอันจะทำให้เกิดความรักความซัง ความเกลียด ความโกรธ เราจะไปสนใจฟังดูมันอะไร ฟังมันทำไม คิดเรื่องของมันทำไม

เรื่องของกิเลสก็ทราบว่าเป็นกิเลสแล้ว มันผลิตผลดีขึ้นมาให้เราได้รับความสุข ความสบายที่ตรงไหนมันไม่มี แต่ใจก็เชื่อของมันอยู่อย่างนั้น ทั้ง ๆ ที่ธรรมหลุดลากขึ้นมาให้เชื่ออรรถเชื่อธรรมมันก็ไม่ยอม เหตุที่ไม่ยอมไม่ใช่เพราะเราตั้งใจแข่งกระด้างหรือ ต่อสู้ธรรม แต่เพราะเรื่องของกิเลสที่มีอำนาจอยู่ภายในใจ ครอบหัวใจอยู่มากพาให้ต่อ สู้ธรรม หรือมันเสียเองเป็นผู้ต่อสู้ธรรม คัดค้านธรรม ลบล้างธรรม จึงเป็นการลบล้าง ความเชื่อของเราที่มีต่อธรรม ให้กลายเป็นความเชื่อต่อมันเสียทั้งสิ้นโดยเราไม่รู้สึกรู้ตัว นี้แหละศรัทธาคือความเชื่อกิเลสเอาไปใช้มันใช้อยู่อย่างนี้ แต่เราไม่รู้

อันใดที่เป็นเรื่องของกิเลสมันเชื่อได้ง่าย มันไหลไปเลย อยู่ปกติมันก็เป็น กระจกใสซึ่มอยู่อย่างนั้นตลอด ยังมีสิ่งมาสัมผัสสัมพันธ์ก็เหมือนกับเพิ่มเชื้อให้ไฟ มัน จะแสดงเปลวขึ้นทันที เช่น ได้เห็นได้ยินเรื่องอะไรก็ตาม มันจะเพิ่มตัวของมันขึ้นไป ความเชื่ออันนี้ นี้ศรัทธา เราฟังกันอย่างตาชด้นว่าศรัทธาคือความเชื่อ หมายถึงเชื่อธรรม โดยถ่ายเดียว แต่เราลืมถึงเรื่องความเชื่อในฝ่ายธรรมนั้นถูกกิเลสเอาไปเป็นเครื่องมือ

ของมันมาสังหารเรา เราไม่ได้คิด จึงขอให้พากันคิดสะดุดใจ หากยังไม่ได้คิดก็ขอให้คิดเสียในวันนี้

วริยะ มันหากเพียรอยู่โดยหลักธรรมชาติของกิเลสพาให้เพียร ให้พออกพอใจ เพียรนำมาคิดมาอ่านไตร่ตรองอยู่เช่นนั้น มาเคล้ามาคลึงในอารมณ์ทั้งหลายที่ผ่านมา นานเท่าไรก็ไม่เห็นว่าเป็นของเก่า เป็นของใหม่อยู่เรื่อย ๆ สด ๆ ร้อน ๆ ไม่มีสิ่งใดที่กิเลสผลิตขึ้นมาได้ผ่านพ้นไปแล้ว ว่านานเท่านี้ปีเท่านี้เดือน มันเป็นของสด ๆ ร้อน ๆ ให้เพียรคิดเพียรอ่านโดยเราก็มารู้ว่าเราเพียร แต่หลักธรรมชาติของมันมันเป็นอัตโนมัติ เพียรไปในตัวของมัน เพราะกิเลสติดเส้นบรรทัดไว้แล้ว บังคับให้เดินไปตามเส้นบรรทัด ผลักไล่ให้ไปตามนั้น นั่นเราก็มารู้

สติ ก็เหมือนกัน มันระลึกไปในเรื่องของกิเลสเสียทั้งหมด เพราะกิเลสเอาไปใช้ที่นี่จะพูดย่อ ๆ เข้าไปโดยลำดับ ไม่ใช่คนบ้าคนที่ทำความชั่วช้าลามกทั้งหลาย ย่นเข้ามาถึงฝ่ายที่เบาบางกว่านั้นก็คนธรรมดาเรานี่ คิดชั่วได้สบาย ๆ พูดชั่วได้สบาย ๆ ถึงไม่ทำชั่วอย่างหนักก็ทำชั่วอย่างเบาได้อย่างสบาย ๆ เป็นคนขาดสติเมื่อไร คนไม่ได้ขาดสติมีสติ แต่สตินี้เป็นเครื่องมือของกิเลสไปแล้ว ทางหลักธรรมท่านไม่พูดว่าเป็นสติที่ชอบธรรม ไม่เรียกว่าสัมมาสติ มันเป็นมิจฉา ๆ มาเรื่อย เช่น ศรัทธาก็มิจฉาศรัทธา วริยะก็เป็นมิจฉาไปด้วยกัน สติก็เป็นมิจฉาถ้าใช้ไปในทางกิเลส ท่านไม่นำมาพูดเฉย ๆ แต่หลักธรรมชาติ สิ่งใดที่ผิดจากธรรมเป็นมิจฉาได้ทั้งนั้น แต่มันเป็นสัมมาของกิเลสนั่นซิ เราก็คือเป็นตัวกิเลสทั้งตัว ใจทั้งดวงมีแต่กิเลสปกคลุมหุ้มห่อไว้เสียจนมืดไม่มองเห็นใจเลย มีแต่กิเลสออกทำงานทั้งภายในภายนอกเราจึงไม่ทราบ นี่ละหลักสำคัญ

สมาธิ ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นเรื่องของโลกของสงสารเรื่องของกิเลสแล้วมันมันใจไม่ย่อหย่อนอ่อนข้อ ไม่กลัวเป็นกลัวตาย ลืมวันลืมคืนลืมปีลืมเดือน ลืมสังขารร่างกาย ลืมคุณงามความดีไปหมด เพลินไปตามนั้นละ มีความแน่วหนามั่นคงทางการชวนชวายเพื่อผลงานของกิเลส มันชวนชวายอยู่ตลอดเวลา เรียกว่าสมาธิในทางเหตุ กิเลสพาให้เป็น กิเลสพาให้หมุน กิเลสพาให้เสาะให้แสวงด้วยความพออกพอใจ ผลก็ปรากฏเป็นความฝังจมอยู่ภายในใจเหมือนไฟไหม้แกลบ อย่างน้อยก็เป็นเหมือนไฟไหม้กองแกลบ มันสุ่มอยู่อย่างนั้น นั่นผลของกิเลสแสดงออกไป มันเหนียวแน่นมันคงมาก ไม่ได้วอกแวกคลอนแคลนเหมือนสมาธิธรรมที่เริ่มต้น เริ่มปรากฏในขั้นเริ่มแรก นี่แยกออกไปให้เป็นมิจฉา ที่ว่าให้เป็นสมาธิไปในทางของกิเลส

ปัญญา ความเฉลียวฉลาด คนชั่วเป็นคนโง่เมื่อไร กลอุบายพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงที่จะให้เป็นไปตามความชั่ว โดยที่เจ้าตัวว่าเป็นของดี เพื่อตัวเอง มันมีความเฉลียวฉลาดแหลมคมมาก เช่นอย่างนักล้วงกระเป๋าคูชิ นักปล้นนักจี้้นักคดนักโกงนัก

รืดนักไถ ล้วนแล้วแต่เป็นพวกฉลาดหากินทั้งนั้น นี่ปัญญามันไปทางนั้นเสีย เป็นเรื่องของกิเลสเอาไปใช้ พละ ๕ นี่กิเลสเอาไปทรงหมด เอาไปถูกลงเสียหมด ด้วยพละ ๕ หรืออินทรีย์ ๕

พละ ก็แปลว่ากำลัง แผลออกแล้ว อินทรีย์ ก็คือความเป็นใหญ่ ถ้าเรานำมาใช้ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าจริง ๆ จะมีกิเลสตัวใดเล่าเหนืออำนาจของศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา นี้ไปได้ ต้องพังไปหมดไม่มีเหลือเลย

ศรัทธา เราเชื่อต่อมรรคผลนิพพาน มีความมุ่งมั่นมีความเชื่อมั่นต่อการกระทำของเรา เพื่อให้ทะลุปรุโปร่งไปถึงจุดที่หมายปลายทางได้แก่ความพ้นทุกข์ ถ้าลงศรัทธาได้หยั่งถึงขนาดนั้นแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะหมุนไปตามเลย วิริยะก็เหมือนกัน ตามกันไปเลย สติมันหากพอใจระลึกในหน้าที่การงานของตน เพื่อความถอดความถอน สมาธิอะไรจะมันคงยิ่งกว่าสมาธิทางด้านธรรมะ อยู่ที่ไหนก็มีความมันคงอยู่เช่นนั้น มีความมุ่งมั่นต่องานของตน นี่สมาธิในทางเหตุของการบำเพ็ญ เติบจนกรรมก็มีพีเลียง ธรรมทั้งห้านี้เป็นพีเลียงของความเพียรอยู่ตลอดเวลา ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ สมาธิทั้งฝ่ายเหตุสมาธิทั้งฝ่ายผล เป็นต้นเป็นลากลมกลืนเป็นอันเดียวกันไป สาเหตุได้แก่การบำเพ็ญไม่หยุดไม่ถอย ไม่ลดละ ไม่อ่อนข้อย่อหย่อนกำลัง ผลก็คือความสงบเย็นใจปรากฏขึ้นมาเรื่อย ๆ

ปัญญานำออกใช้ อะไรจะแหลมคมยิ่งกว่าปัญญาในศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า ปัญญาที่โลกเอามาใช้ ที่ยังใช้กันอยู่ทั่วไปนี้เป็นปัญญาของกิเลส ไม่ใช่ปัญญาของธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ เวลาชุดค้นเวลาฟาดฟันกิเลสจะเอาปัญญาของกิเลสไปฆ่ากิเลสฆ่ากันไม่ได้ ฆ่ากันไม่ลง นอกจากเป็นมิตรเป็นสหาย หรือเป็นสิ่งที่ส่งเสริมกิเลสให้มีกำลัง มีความเฉลียวฉลาดมากขึ้นเท่านั้น ต้องเป็นปัญญาที่ผลิตขึ้นมาจากองค์สัมมภูคือผู้รู้จริงเห็นจริง รู้โดยลำพังพระองค์เอง ไม่ได้คิดไม่ได้ค้นหรือไม่ได้ไปศึกษาจากผู้อื่นผู้ใดมาเลย เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงชุดค้นขึ้นมาโดยลำพังพระองค์เอง จึงเรียกว่าเป็นปัญญาธรรมล้วน ๆ แล้วสามารถปราบกิเลสให้ราบเรียบไปไม่มีสิ่งใดเหลือ นี่แหละปัญญาฆ่ากิเลส อะไรจะยิ่งกว่าปัญญา

ปัญญาของกิเลสเราก็เห็นกันทั่วโลกอยู่แล้ว ปัญญาของธรรมที่เป็นเครื่องฆ่ากิเลสเป็นปัญญาประเภทใด เอ้า ชุดค้นขึ้นมาหนักปฏิบัติเรา จะไม่นอกเหนือไปจากใจดวงนี้ ที่ว่า สนฺทิฎฺฐิโก ๆ จะได้ทราบประจักษ์ภายในใจว่า ปัญญาที่เป็นเครื่องฆ่ากิเลสคือปัญญาประเภทใด ไม่ใช่ปัญญาที่เราไปหยิบเอามาจากตำรับตำรา ไปฟังมาจากครูจากอาจารย์ นั่นเป็นเงื่อนหนึ่งของปัญญาหรือเงื่อนหนึ่งของธรรม เช่นเงื่อนหนึ่งของศรัทธา เงื่อนหนึ่งของสมาธิที่ท่านอธิบายไว้ เงื่อนหนึ่งของสติ เงื่อนหนึ่งของปัญญาเท่า

นั่น แต่เวลาจะเอามาเป็นสมบัติของตนจริง ๆ ศรัทธาก็เป็นขึ้นในตัวเอง วิริยะ สติ สมาธิ จนกระทั่งถึงปัญญา เป็นขึ้นภายในจิตซึ่งไม่เคยรู้เคยเห็นเคยเป็นเลย หากเป็นขึ้นมาโดยหลักธรรมชาติของธรรมเป็นผู้ผลิตผู้ค้นขึ้นมา ผิดแปลกกับเรื่องของโลกเป็น โหน ๆ

เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนให้ปฏิบัติ โดยอาศัยหลักธรรมที่ท่านสอนไว้นั้นมาเป็น ปากเป็นทาง แล้วให้ค่อยๆ เชี่ยวชาญค้นขึ้นมาเป็นสมบัติของตัวเอง นี่แหละเป็นสติเป็น ปัญญาเป็นธรรมแท้ เป็นสิ่งที่ควรแก่การปราบกิเลสทุกประเภทให้เรียบร้อยลงไปโดย ไม่ต้องสงสัย

พระพุทธเจ้าพระองค์ใดก็ตามเป็นสมัยไหนก็ตาม ทรงสามารถขุดค้นขึ้นมาโดย ลำพังพระองค์เอง ที่โลกทั้งหลายไม่เคยได้ยินไม่เคยได้เห็น ไม่เคยพบเลยพระสติ ปัญญาเหล่านี้ แต่พระองค์ทรงค้นพบโดยลำพังพระองค์เอง ควรแก่การปราบกิเลสให้ เรียบราบไปได้จนกลายเป็นศาสดาขึ้นมา ที่นี้สาวกทั้งหลายที่ว่า สาวก ๆ แปลว่าผู้ฟัง ได้ยินได้ฟังเงื่อนต้นเงื่อนปลายพอเป็นปากเป็นทางจากพระพุทธเจ้าเสียก่อน แต่ไม่ใช่ อันนี้จะเป็นตัวมรรคตัวผลของสาวกนั้น ๆ เพียงเป็นเงื่อนหนึ่งที่สาวกทั้งหลายจะได้ หยิบยกขึ้นเป็นปากเป็นทาง ถ้ายกให้ก็เรียกว่าธรรมทั้งดุ้น ให้ไปจาระไนตัวเองด้วยการ ขุดค้น ด้วยการพิจารณา ด้วยความพากเพียร ด้วยความอุตสาหะพยายามของตัวเอง แล้วธรรมทั้งหลายจะปรากฏขึ้นโดยลำพังตนเอง เพราะความสามารถของตัวเอง

คำว่าสมาธิที่มีอยู่ในแบบในตำรับตำราเป็นชื่อเป็นปากเป็นทางไว้นั้นก็จะปรากฏ ขึ้นที่ใจ อ้อ นี่สมาธิแท้เป็นอย่างนี้ นี่เป็นของเรา นั้นรู้แล้ว สมาธินั้นเป็นปากเป็นทาง สมาธินี้เป็นองค์ของสมาธิแท้ เป็นเนื้อเป็นหนังแท้ เป็นตัวจริงแท้ นั้น จะเป็นสมาธิ ประเภทใดก็ปรากฏขึ้นกับตัวเอง เป็นผู้รับผิดชอบภายในตัวเอง เป็นผู้เสวยผลมาก น้อยที่จะเกิดขึ้นจากสมาธิของตัวเอง นี่เป็นตัวของตัวเอง เป็นเนื้อหนังของตัวเองแท้โดยลำดับ ลำด้า การขุดค้นด้วยปัญญาก็เหมือนกัน ท่านสอนไว้ให้พิจารณาอย่างนั้น ๆ เราก็ พิจารณาอย่างนั้น ๆ แต่ไม่เอาเรื่องของท่านมาคาดหมายมากางไว้เหมือนแผนที่ ยึด หลักนั้นแล้วก็เอาหลักนั้นมาเป็นวงปัจจุบันแห่งการปฏิบัติของตัวเอง ให้ปรากฏเป็นผล ขึ้นมา

กิเลสไม่ได้มีในอดีตอนาคต เอาสติปัญญาไปเป็นอดีตอนาคตจึงไม่ทันกัน จึง ต้องลงในปัจจุบัน สมกับกิเลสเป็นหลักธรรมชาติของมันคือปัจจุบัน อยู่ภายในใจมาตั้ง กัปตั้งกัลป์ ไม่เคยมีคำว่าเสื่อมว่าคลาย กาลนั้นสมัยนี้ไม่มีกิเลส แต่มันมีอยู่ในหัวใจเรา ตลอดเวลา อภาลิกจิต อภาลิกธรรม ของธรรม กับอภาลิกจิตของกิเลสมันก็มีเหมือนกัน ถ้าหากเราไม่ถอดไม่ถอนมันออกเมื่อไร ที่จะให้มันหลุดลอยไปจากใจเรา โดยไม่ได้

ประกอบความพากเพียรด้วยหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว อย่างไรก็ตามก็ไปไหนกลับนั้น ถึงไหนถึงกัน เกิดตายอยู่อย่างนี้ ๆ เหมือนกับมดแดงโตขอบด้ง จะโตไปเท่าไรจนกระทั่งมดแดงตาย ขอบด้งก็ไม่มีสิ้นมีสุด เป็นวงกลมของมันอยู่เช่นนั้น

อันนี้เรื่องของกิเลสพาให้จิตหมุนก็หมุนอยู่เช่นนั้นเหมือนกัน ไม่มีคำว่าเงื่อนต้น เงื่อนปลาย ไม่มีคำว่ากิเลสจะมีความอดทนระอาใจ ไม่มีคำว่ากิเลสจะมีความซนระอาคร่ำคร่าตาฝ้าตาฟางหูหนวกตาบอด ฟันหลุดฟันถอน สกกลายทุพพลภาพ ไม่มีในกิเลส กิเลสทันสมัยตลอดเวลา เชี่ยวชาญอยู่ตลอดเวลา จึงหาอะไรมาปราบไม่ได้นอกเหนือจากธรรมเสียอย่างเดียวเท่านั้น ไม่เรียกว่าเป็นปัจจุบันอยู่อย่างไรรู้ จิตดวงไหนจะไปเกิดที่ไหนก็ออกจากความบังการ ความจุดความลากของกิเลสทั้งนั้น

กิเลสทันสมัยเมื่อไรพอที่จะไม่ให้ทันจิตดวงใดดวงหนึ่ง แล้วเล็ดลอดออกจากตัวไปได้มีที่ตรงไหน ไม่เคยมี กิเลสต้องครอบไว้ทุกหัวใจ เว้นเสียแต่ใจที่มีธรรมมีอำนาจเหนือกว่ากิเลส ปราบกิเลสให้หลุดลอยไปต่อหน้าต่อตาของกิเลส เพราะไม่มีกำลังต้านทานกับธรรมได้เท่านั้นกิเลสถึงจะยอมจำนน ที่จะให้กิเลสมีกำลังวังชาน้อยไม่ทันกับเหตุการณ์ ไม่ทันกับจิตของสัตว์โลกแต่ละดวง ๆ นี้ไม่มี เพราะอยู่ในใจนั้นแล้ว รากแก้วรากฝอยของกิเลสก็ฝังอยู่ที่ใจนั้นแล้ว มันคลาดเคลื่อนไปที่ไหน

จะเอากาลเอาสมาธิที่ไหนมาทำลายมันได้ มันไม่ใช่กาลไม่ใช่สมัย มันคือกิเลส มันฝังอยู่ในใจเรื่อยมา จึงต้องอาศัยธรรมเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติ ได้ยินได้ฟังจากท่านแล้วนำไปคิดนำไปอ่านอย่าอยู่เฉย ๆ ถ้าอยากจะรู้จะเห็นตามธรรมของพระพุทธเจ้าจริง ๆ ดังสาวกทั้งหลายท่านรู้ตามพระพุทธเจ้า ท่านรู้ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้แหละ ครูบาอาจารย์เป็นผู้แนะนำพร่ำสอนให้พอเป็นปากเป็นทางแล้วเรานำไปประพฤติปฏิบัติ ส่วนผลที่ได้ในขณะที่ฟังนั้นเราก็ออมรับ เพราะตอนนั้นจิตเป็นหลัก ปัจจุบัน จิตปัจจุบัน พอฟังพังกก็จับได้ทันทีและแก็กิเลสไปในขณะนั้น ๆ นี้เป็นภาคปฏิบัติภาคหนึ่ง เราไม่ปฏิเสธ

ไม่มีภาคปฏิบัติใดจะยิ่งไปกว่าภาคปฏิบัติที่ได้ยินได้ฟังจากครูจากอาจารย์ ในขณะที่ท่านอบรมด้วยความถูกต้องแม่นยำนั้นเลย เพราะฉะนั้นสาวกหรือพุทธบริษัททั้งหลายจึงปรากฏว่า ได้บรรลุธรรมต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้ามีจำนวนมาก นั่นคือเป็นภาคปฏิบัติของพุทธบริษัททั้งหลายที่ได้ยินได้ฟังแล้วแก็กิเลสไปในขณะนั้นสด ๆ ร้อน ๆ เป็น สนฺทสิฏฺฐิโก เพราะสติก็จ่อ ปัญญาที่จ่ออยู่ที่ตรงนั้น เป็นภาคปฏิบัติที่ตรงนั้น ธรรมก็เป็นธรรมปัจจุบัน และเป็นธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนอย่างถูกต้องแม่นยำด้วย ผู้ฟังซึ่งมุ่งความจริงอยู่อย่างสิ้นหัวใจแล้วทำไมจะไม่เจอของจริง ต้องเจอเมื่อเจอต้องรู้ต้องเห็น ผู้นั้นสำเร็จขั้นนั้น ๆ เป็นจำนวนมากมายเพราะเหตุผลลรอย

กัน ความจริงต่อความจริงเข้ากันได้สนิท พระพุทธเจ้าก็สอนจริงถูกต้องแม่นยำ ผู้ฟังทั้งหลายก็ฟังเพื่อความรู้ยิ่งเห็นจริง ทำไมความจริงจะเข้ากันไม่ได้

เมื่อหลักปัจจุบันเข้าถึงกันแล้ว ก็เลสมันจะปัจจุบันขนาดไหน มีรากแก้วรากฝอย ลึกขนาดไหน ก็ทนต์ปัญญาที่จะฟาดฟันนั้นแหลกหรือถอนพรวดขึ้นมาไม่ได้ นี่แหละที่ว่าพุทธบริษัทได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าได้บรรลุมรรคผลนิพพาน คือเป็นภาคปฏิบัติภายในจิตโดยเฉพาะ นี่เป็นภาคหนึ่ง

ภาคต่อไปก็คือ เรานำเหตุ นำผล นำเงื่อนไขของท่านที่อบรมสั่งสอนแล้วไป ประพฤติปฏิบัติต่อตัวเอง คิดค้นขึ้นมาฝึกหัดอยู่เฉย ๆ สติปัญญามีที่จะนำมาใช้ ไม่ได้จนตรอกหรือกมมนุษย์เรา ไม่มีใครฉลาดยิ่งกว่ามนุษย์ ยังมีธรรมเป็นเครื่องมือด้วยแล้ว ก็ยังเบิกทางให้ผู้มีความสนใจใคร่ต่ออรรถต่อธรรม ใครต่อความพันทุกซ์ ใครได้รู้ ได้เห็นสิ่งที่ยังไม่เคยรู้เคยเห็น จะเห็นขึ้นมาสูงขึ้น เพราะอำนาจของสติปัญญาจากการค้นคว้าของเราแล้ว

ขอให้ทุกท่านได้ลงใจในการประพฤติปฏิบัติ จะไม่นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้เลย จะเป็นขึ้นภายในใจสด ๆ ร้อน ๆ สิ่งนี้จะไม่เหมือนอะไร สติก็ดี ปัญญาก็ดี ผลที่เกิดขึ้นจากสติปัญญาได้ปราบกิเลสลงไปโดยลำดับก็ดี จะไม่มีอะไรเหมือน จึงเรียกว่า สันติภูมิโลก ๆ คือเฉพาะ ๆ เท่านั้น จะพูดอะไรออกมาก็ไม่ถูก แต่ประจักษ์อยู่กับใจโดยลำดับลำดับ ที่ได้สัมผัสสัมพันธ์ธรรมเพราะการประพฤติปฏิบัติ เพราะกิเลสขาดลงไป ๆ ขาดสะบั้นลงไปจนกระทั่งถึงความบริสุทธิ์หลุดพ้น ไม่ได้ถามใครไม่ได้สงสัย เป็นสมบัติของตนโดยสมบูรณ์ขึ้นภายในใจ

นี่แหละพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านรู้อย่างนี้ ท่านเห็นอย่างนี้ ท่านไม่ได้รู้ได้เห็นแบบโลก ๆ โลกเป็นโลก ใครรู้ก็เหมือนกันหมดเรื่องของโลก ธรรมนี้ใครรู้ก็เหมือนกันหมด ไม่ได้ถามกันให้เสียเวลา เหมือนกันหมด ตา หู จมูก ลิ้น กาย สัมผัสสัมพันธ์ทางโลก เขาก็ไม่ถามกันเหมือนกัน นี่จิตสัมผัสสัมพันธ์ธรรมขั้นใดก็ตาม ก็ไม่ได้ถามกัน ท่านจึงว่า สันติภูมิโลก ๆ เป็นไปโดยลำดับ ตั้งแต่ธรรมขั้นหยาบก็เป็นเรื่องเฉพาะ ๆ ตัวโดยแท้ ๆ จนกระทั่งถึงความบริสุทธิ์ที่สุดส่วน ก็เป็น สันติภูมิโลก ส่วนเหมือนกัน สุดท้ายท่านก็ว่า ปจจุตฺต เวทิตพฺโพ วิญญูหิ คนโง่จะไปรู้ได้ยังไรรู้ ธรรมประเภทเหล่านี้ละ ท่านจึงว่าท่านผู้รู้ทั้งหลายพึงรู้จำเพาะตนท่านว่า วิญญูหิ นั้น อันท่านผู้รู้ทั้งหลาย รู้จำเพาะตน ปจจุตฺต คือ ปฏิ เฉพาะ แยกออกไปอย่างนั้นนะ ทางปริยัติท่านก็ว่า ปฏิ คือรู้จำเพาะตน

เวลามาศึกษาให้พากันตั้งอกตั้งใจให้ดี อย่าชินชา มันจะกลายเป็นหน้าด้านไปนะ เรื่องของกิเลสทั้งมวลที่กล่าวมาเหล่านี้ เราเป็นนักต่อสู้ อย่าให้สิ่งเหล่านี้เข้ามาแอบ

ตัวเราได้นอนอยู่ก็สู้ ถ้าเป็นผู้เห็นภัยจริง ๆ ก็เลสมันฆ่ามันตีเราได้ มันทรมาณเราได้ ปีบคั้นเราได้ ทั้งยืนทั้งเดินทั้งนั่งทั้งนอนนั่นแหละ เพราะฉะนั้นการต่อสู้กับกิเลสจึงไม่นิยมว่าอริยาบถใดสู้ได้ทั้งนั้น ไม่ให้มันมาแหยมได้ ถ้าเป็นนักปฏิบัติจริง ๆ ต้องเอาให้จริงถ้าอยากหลุดพ้น

เรื่องเกิดเรื่องตาย ตายเกิดตายสูญ นี่พูดอย่างอาจหาญ ความรู้เท่าหนูนี้อีกตาม ไม่สะทกสะท้าน เพราะประกาศกังวานอยู่กับใจดวงนี้ เวลายังจับเงื่อนต้นเงื่อนปลายไม่ได้ เหมือนคนบ้าทั้ง ๆ ที่มีสติอยู่ก็เห็นได้ชัดเจนประจักษ์ใจของเราเอง การปฏิบัติศีลศีลคลายสิ่งเหล่านี้โดยลำดับลำดับ ตั้งแต่ความฟุ้งซ่านจนจะเป็นบ้าก็เห็นก็รู้ภายในใจ เพราะใจเป็นผู้เป็นเสียเอง ก็ได้รู้ได้เห็นกับตัวเอง เวลามาทะเกียกตะกายล้มลุกคลุกคลานก็รู้ เอ้า จนกระทั่งถึงตั้งตัวได้ในขั้นเริ่มแรก ถ้าเป็นเด็กก็เหมือนกับตั้งไข่ได้ นี่จิตเป็นสมาธิจิตสงบ เหนอ สงบให้เห็นแล้วหรือ นี่ก็รู้ จนกระทั่งตั้งเนื้อตั้งตัวได้ในทางสมาธิเป็นที่แน่ใจก็รู้ นั่น กิเลสก็ค่อยรวมตัวเข้ามา ที่มันกระจายออกไปนอกขอบเขตจักรวาล ซึ่งไม่เคยเห็นก็ไปเห็น เห็นด้วยความสัญญาอารมณ์ ด้วยความคาดความหมายของกิเลสนั่นแหละ มันก็รู้ ที่นี้เวลามันหดตัวเข้ามาก็รู้ จนกระทั่งพิจารณาทางด้านปัญญา

เพียงด้านสมาธินี้ เราจะรู้ได้แต่เพียงว่านี่เป็นจิต นั้นเป็นส่วนร่างกาย แต่เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ยังไม่แจ่ม สิ่งที่แจ่มแจ้งก็คือระหว่างกายกับจิต กายเป็นอย่างหนึ่ง ความรู้ที่อยู่ในท่ามกลางแห่งร่างกายนี้เป็นอย่างหนึ่ง นี่เรื่องสมาธิก็ทำให้ทราบแล้วว่าจิตเป็นอย่างหนึ่ง ร่างกายเป็นอย่างหนึ่ง พอก้าวเข้าด้านปัญญาพิจารณาร่างกาย ค้นหาความจริงในทางร่างกาย ทุกอวัยวะทุกสัดทุกส่วนเต็มสติกำลังความสามารถจนไม่มีอะไรที่ใดเป็นที่สงสัย แล้วก็ทราบได้ชัดว่าร่างกายทุกส่วนนี้เป็นเรื่องของธาตุทั้งนั้น อากาศใดก็คือธาตุ ธาตุ ๔ ดินน้ำลมไฟ ดินน้ำลมไฟรอบหมดทั้งตัว รู้ได้ชัด รู้จนกระทั่งอิมพอกในความรู้ ไม่อยากรู้อะไรเห็นยิ่งกว่านี้ไปอีกเพราะพอตัวแล้ว นั่น ถอนตัวออกมา จิตก็ยิ่งมีความละเอียด

เมื่อจิตถอนตัวออกมาจากร่างกายนี้แล้ว ทำไมจะไม่รู้เรื่องร่างกายคนอื่น สัตว์อื่นว่า จิตเคยไปเกาะไปเกี่ยวไปยึดไปถือหรือยังงั้น อันเป็นเชื้อแห่งภพแห่งชาติที่จะให้เกิดให้เกี่ยวพันกัน ทำไมจะไม่รู้ เวลามันขาดจากสิ่งเหล่านี้แล้ว มันก็ขาดจากเรื่องของส่วนหยาบ ๆ ทั้งหลายเหมือนกันหมดก็รู้ นี่เรื่องเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันเป็นอาการของจิต เมื่อจิตนี้ถึงขั้นละเอียดแหลมคมแล้วทำไมจะไม่รู้ นี่เป็นแต่เพียงว่าอาการ ๆ เราฟังซิมันเป็นจิตเมื่อไร หมายออกมาตรงไหน จำอะไรได้มากน้อยก็ลืมนี่ไป ๆ ดับไป ๆ พร้อม ๆ กัน ต้องการจำก็ปรุงขึ้นมาใหม่ คิดขึ้นมาใหม่ จำใหม่ ลืมไป

เรื่อย ความคิดความปรุงก็เหมือนกัน มันเป็นของมันอยู่เช่นนี้ แต่เราไปตื่นไปหลงมันเฉย ๆ ไปยึดมันเฉย ๆ เมื่อปัญหาหยุ่งเข้าไปถึงความจริงแล้ว ทุกส่วนทุกอย่างมันไม่มีความหมายในตัวของมันเลย แต่เราไปให้ความหมายมันอีกต่างหากนี่นะ เราถึงได้หลงก็กิเลสนั้นละพาให้หลงพาให้หลง จึงได้หลง ทราบชัดเข้าไป

นี่การพิสูจน์เรื่องเกิดเรื่องตาย ตายเกิดตายสูญ ในหลักปฏิบัติพิสูจน์อย่างนี้จะไม่สงสัย มีที่ร้อยก็หมื่นก็แสนดวงก็ตาม ถ้าลองได้รู้อย่างนี้แล้วประกาศตนเองได้เลย ประกาศอย่างที่ว่าไม่ยากอวด ประกาศตามความจริงไม่สะทกสะท้าน เป็นอะไรไปเมื่อปัญญาได้หว่านล้อมเข้าไป ๆ มันไปเกี่ยวโยงกับเรื่องอะไรที่จะให้เกิดภพเกิดชาติ ส่วนหยาบก็รู้ตัดขาดเข้ามา ๆ จนกระทั่งถึงรากฝอย คืออาการทั้งสี่เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ พิจารณาเข้าไปตรงไหนมันก็มีแต่อาการ ๆ ฟังแต่ว่ารากฝอย ๆ เป็นต้นของมันเมื่อไร รากมันต่างหาก เอ้า ค้นเข้าไปหลายครั้งหลายหนจนกระทั่งรู้แจ้งเห็นจริงหาสงสัยไม่ได้แล้ว รากฝอยก็ทราบชัดว่ารากฝอย ปล่อยวางไว้ตามความจริงของมัน

เอ้า รากแก้วมันอยู่ที่ตรงไหน นั่นแหละจิตพิสูจน์ตัวเอง เข้าถึงจิตละที่นี้ รากแก้วฝังอยู่ตรงกลางจิต ตัวจิตทั้งดวงเป็นรากแก้วของมันทั้งนั้น เป็นเนื้อเป็นหนังของกิเลสอวิชชาทั้งหมด แม้สติปัญญาที่เป็นมาอย่างเกรียงไกรก็ยังหลงเพลงของมันได้ แต่สติปัญญานี้ไม่หลงนาน เพราะถึงหลงก็หลงเพื่อจะรู้ ไม่ได้นอนใจเหมือนทั้งหลาย พิจารณาแยกแยะเข้าไปละเอียดเข้าไปเท่าไรก็รู้ ว่าจิตยังจะเกาะจะเกี่ยวในภพในชาติอะไรอีกก็รู้ ดังที่พระอนาคาท่านว่าตายแล้วไปเกิดในพรหมโลก เชื่อที่จะพาให้เกิดในภพนั้นมี ต้องเกาะอยู่ที่นั่นก่อน พักอยู่ที่นั่นก่อนจนกว่าจะผ่านพ้นไปได้ นี่เชื้อแห่งความเกิดมีอยู่ในจิตภูมินี้ ภูมิหยาบ เช่น กามกิเลสมันถอนตัวไปหมดแล้ว ร่างจากบ้านจากเรือนคือกามกิเลสไปหมดแล้ว แต่ก็ยังไม่ร่างจากนามธรรม

พิจารณตามเข้าไป ๆ จนกระทั่งไปทำลายกันได้หมด ตปธรรมเผาเสียแหลกรากแก้วที่ฝังอยู่ภายในจิตถูกตปธรรมแผดเผาละลายฉิบหายป่นปี้ไปหมด เป็นยังงี้ที่นี้เกิดใหม่ ไม่ต้องไปถามใครก็ได้ เอาอะไรไปเกิด มันมีเงื่อนต่อที่ตรงไหน มันหมดนี้เงื่อนพาให้เกิดแก่เจ็บตาย เกิดแล้วเกิดเล่าคืออะไร ก็คือกิเลสตัวอวิชชาที่มันพาให้เกิดแล้วเกิดเล่า ส่วนหยาบพาให้เกิดหยาบ ส่วนละเอียดพาให้เกิดละเอียด เช่น พรหมโลก ๕ ชั้น อวิหา อตปปา สุทัสสา สุทัสสี อภินิฐา นี้เป็นภพละเอียด เพราะจิตดวงนี้เหมาะกับภูมินั้นต้องไปภูมินั้น ไม่ไปภูมิอื่น ไปภูมิอื่นไม่ได้ ไม่ไป เหมาะสมกับภูมินั้นต้องไปภูมินั้น เมื่อไม่เหมาะสมกับภูมิใดเลย ไม่สมควรที่จะไปอยู่ในภูมิใดเลย ก็ขาดสะบั้นไปเลยถึงนิพพาน นั่น รู้อย่างนั้นชินักปฏิบัติ ให้มันจริงมันจังซี

ธรรมะพระพุทธเจ้าประกาศความจริงมาได้ ๒,๕๐๐ ปีนี้แล้ว สำหรับองค์ปัจจุบันของเราทุกวันนี้ เป็นยังไง หูหนวกตาบอดให้กิเลสมันไปกล่อมเสียหมด เอาไปถลุงหมดแล้วเหอ ตาของเราก็มีเหมือนตาพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย หู จมูก ลิ้น กาย ของพวกเราก็มีเหมือนพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย สติปัญญาของเราไม่มีเหอ ที่จะคิดขึ้นมาตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้ให้คิดให้อ่าน นี่มันไม่มีบ้างเหอ ทำไมไม่คิด กิเลสมีอยู่มันทำทนายเราอยู่ตลอดเวลา ฟันลงไปซิ เอาให้มันเห็นซิ เรื่องตายเกิดตายสูญ มันเป็นไงให้มันเห็น

ให้พระพุทธเจ้าพาเห็นพารุณนั้นแหละดียิ่งกว่ากิเลสพาให้รู้พาให้เห็น กิเลสพาให้รู้ให้เห็นมันปิดตาให้เห็น มันปิดจมูกให้ดม มันปิดใจให้คิด เพราะฉะนั้นใจจึงบอดจึงหนวก ตาจึงบอดจึงหนวก ทั้ง ๆ ที่ตาดีหูดีนี้ถูกกิเลสมันปิดไว้หมดมันก็ไม่เห็น ตายแล้วสูญ ๆ ให้มันหลอกอยู่ที่กัปก็กัปแล้วนี่ นี่แหละตัวหลอกอย่างเต็มเปา หลอกอย่างร้อยเปอร์เซ็นต์ คือกิเลสหลอกสัตว์โลกนี้แหละ มันหลอกตลอดเวลา พอเปิดหน้ากากมันขึ้นแล้ว อะไรพาให้สูญวะ ตัวกิเลสเองไม่ได้สูญนี้ มันอยู่บนหัวใจนั้นแต่มันหลอกว่าตายแล้วสูญ ถ้าหากว่ามันสูญจริง ๆ กิเลสทำไมไม่บรรลัย มันอยู่ที่หัวใจ ถ้าใจนั้นสูญไปจริง ๆ ตอนที่กิเลสพังไปหมดไม่มีอะไรเหลือแล้ว จิตมันสูญที่ไหน บริสุทธิ นั้น

ถ้าสูญแล้วเอาอะไรมาบริสุทธิ์ เห็นชัด ๆ รู้ชัด ๆ นี่ สนธิปฏิญโก อันหนึ่ง ถ้าจะว่าสุดยอดก็สุดอยู่ตรงนี้ มีที่หมื่นก็แสนก็ภพก็ล้านของโลกธาตุนี้ก็ตามเถอะ จะไม่สนใจฟังเลย ก็รู้ได้ชัดว่าที่หมื่นก็แสนก็ล้านโลกธาตุนี้ก็คือโลกธาตุที่จอมปลอม เพราะอำนาจของกิเลสทั้งนั้น ไม่ได้จริงเหมือนธรรมชาติที่รู้ที่เห็นที่เป็นอยู่เวลานี้เลย นั่นเอาตรงนี้ชียันกัน นักปฏิบัติท่านนั้นจะรู้จะเห็นความจริงตามหลักธรรมพระพุทธเจ้า นอกนั้นก็ไม่ว่าท่านว่าเรา ไม่ได้ประมาทผู้ใด มีแต่กิเลส เอาแว่นตาตมามาใส่ปุ๊บพรรณนากันไปไม่จบไม่สิ้น ทั้ง ๆ ที่ให้กิเลสเหยียบคอกอยู่นั้นเหยียบหัวอยู่นั้นมันเอาความรู้มาจากไหน ความรู้กิเลสทั้งหมดไม่ใช่ความรู้ของธรรม ถ้าความรู้ของธรรมกิเลสต้องพังไม่มีอะไรเหลือเลย

เอาให้เห็นเอาให้รู้นักปฏิบัติ ธรรมะพระพุทธเจ้าสด ๆ ร้อน ๆ อยู่แท้ ๆ กับใจนี้ เราอยากได้ยินได้เห็นหมู่เพื่อนได้รู้ได้เห็น ตามหลักธรรมที่สอนมาเหล่านี้ไม่ได้สอนอย่างแบบปลอม ๆ แบบปาว ๆ แบบคาดคะเนนะ นี่พูดอาจหาญพูดตามความจริงเลย จะว่าหาญมากหรือน้อยก็ตาม พูดเต็มหัวใจเพราะรู้มาเต็มหัวใจ สละเป็นสละตาย เพราะธรรมดวงนี้ ตั้งแต่ได้เริ่มก่อนจะไปหาครูบาอาจารย์ของเรามาแล้ว ฟังอย่างถึงใจแล้ว เอาละที่นี้จะจริงไหมถามเจ้าของ ต้องจริงซิ เราหาความจริงอยู่แล้ว นั่น

ตั้งแต่ขณะนั้นละที่นี้ตะลุมบอนกับอันนี้แหละ กับธรรมชาติที่ว่าตายแล้วสูญนี้ พัดกันลงไปแล้วอะไรสูญ มันก็ยิ่งเห็นโทษของกิเลสร้อยเปอร์เซ็นต์ ๆ โอ้อโฮ ๆ ตัว

จอมปลอมตัวนี้เหวอที่มีอำนาจครอบหัวใจโลก ครอบหัวใจหมูสัตว์อยู่เวลานี้ ไม่มีไม่เห็นโทษเห็นภัยเลย ทั้ง ๆ ที่เหมือนลูกฟุตบอลกลิ้งไปกลิ้งมาเพราะถูกมันเตะ กลิ้งไปภพนั้นภพนี้ภพน้อยภพใหญ่เหมือนไม่มีหมูมีตาเลย ทั้ง ๆ ที่ใจดวงนั้นก็ป็นดวงรู้ แต่หาความรู้ที่จะเล็ดลอดออกไปจากอำนาจของมันไม่ได้เลย นี่ชิมันน่าสลดสังเวชขนาดไหน ความกล่อมของกิเลสความแหลมคมของกิเลสที่มันหลอกสัตว์โลกนะ มีธรรมเท่านั้นที่จะทำลายมันได้ เปิดหน้ากากเปิดความชั่วของมันให้โลกได้เห็นได้ เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาแต่ละองค์จึงเป็นโลกธาตุห้วนไหว จะไม่ไหวยังงี้ กิเลสมันอยู่ในโลกธาตุนี้ กิเลสไม่ไหวอะไรจะไหว กิเลสกลัวธรรมอย่างเดียวไม่ได้กลัวอย่างอื่น

เหนื่อย เอาละหมู่เพื่อนตั้งใจประพฤตินะ อย่างนี้ละถ้าพูดไปแล้วมันหากเป็นเองในหัวใจดวงนี้ มันพูดธรรมดา ๆ ไม่ได้มันไม่ถึงใจนี่นะ มันหากออกของมันเองผิง ๆ อยากให้รู้ให้เห็นนี่นะ เหมือนกับว่านี่นะ ๆ ตาบอดอยู่หรือ อยากพูดอย่างนั้นนี่นา ทำไมไม่รู้ไม่เห็น มีอยู่ในหัวใจนี่นะ ธรรมมีขณิมาปฏิปทา มันมีขณิมาทั้งกิเลส มันมีอยู่ของมันอยู่นั้นนะ มันเหมาะสมกับที่จะอยู่ได้มันถึงอยู่ นั่น มีขณิมาของธรรมก็เหมาะสมที่จะปราบมันได้ถึงปราบมันได้ เอาซิผลิตขึ้นมาซิ เอาจนกระทั่งถึงหลักมีขณิมาในธรรมชาติซิ คือความบริสุทธิ์ มีขณิมาธรรมชาตินั้นนะ ไม่มีคำว่าเอนว่าเอียง ไม่มีกาลสถานที่ อกาลิกจิต อกาลิกธรรม คือธรรมชาตินั้นนี้แล ให้มันเห็นอยู่ที่ใจนักปฏิบัติเรานี้ซิ

เอาละ การแสดงธรรมเหนื่อยมากแล้ว พอ

พูดท้ายเทศน์

เหมือนกับคลังกิเลส ๕๐ คลังนะท่านพระครูเวลาเทศน์ไป พอเทศน์เสร็จแล้ว เจ้าของจะตายก็ยังไม่รู้ ยังเอาของมันหมุนตัว ๆ ถ้าจิตแยบก็ต้องหยุด ที่จะเทศน์ไปก็ระงับ ๆ ไปเลย มันเข้ามาอยู่ในนี้ แสดงว่าจิตอ่อนแล้วมาถึงจุดมันสัมผัส ธาตุมันบอกไฟเหลืองขึ้นแล้วว้างั้น เหนื่อย วันนี้เหนื่อยมากกว่าทุกวัน เหนื่อยตอนนี้อยู่พอรู้สึกมันเหนื่อยแล้ว ไม่จั้นจะไปใหญ่กว่านี้ นี่พูดจะว่าแบบโลก ๆ ก็ว่า มันโมโหให้กิเลส มันเป็นคู่เดือดคู่แค้นกันจริง ๆ คู่กรรมคู่เวรถ้าให้พูดตามแบบโลก ๆ มันถึงใจอย่างนั้นนะ

เคยได้พูดเสมอกับหมู่เพื่อน สมมุติว่ามองเห็นกิเลส กำลังทำงานอะไรก็ตาม แม้กินข้าวก็ตามจะโดดผิงทีเดียวใส่กันเปรี้ยวเลย กิเลสตายถึงจะกลับมากินข้าวใหม่ มันเคียดมันแค้น โอ้โฮ มันกล่อมเราทำลายเราไม่รู้ไม่เห็นเลย ฟาดมันลงเสียจนแหลกไม่มีอะไรเหลือแล้วอะไรเหมือนจิตดวงนี้ มีอะไรใหม่ในโลกทั้งสามแดนโลกธาตุมีอะไรเหมือนใหม่ ไม่มีอะไรเหมือนเลย นั่นนะ เหล่านั้นมันเรื่องของกิเลสทั้งมวลนี้ มีเท่าไรมันก็เหมือนกัน ๆ เหมือนกันหมด อันนี้ไม่ได้เหมือนอะไร นั่นฟังซิ แยกออกมาชิมันต่างกันยังงี้ โลกุตรธรรมก็ธรรมเหยียบหัวกิเลสที่นั่นแหละ แผลออกสนุก ๆ เราแปลกกัน

เอง โลกุตรธรรม แปลว่าธรรมเหนือโลก อุตฺร แปลว่าสูง โลก+อุตฺร ธรรมที่สูงกว่าโลก หรือธรรมเหนือโลก แปลออกมา เราแปลในภาคปฏิบัติก็ธรรมที่เหยียบหัวกิเลส ก็ว่า จันชิ กิเลสต่ำกว่าเราเราก็เหยียบหัวมันได้ ถ้าเราต่ำกว่ามันมันเหยียบหัวเรา อย่าลืมนิด ชื่อนี้ละ เดียวนี้มีแต่กิเลสเหยียบหัวเรา โลกุตรกิเลส กิเลสเหยียบหัวสัตว์โลก

ถ้าไม่เทศน์ก็เป็นห่วงหมู่เพื่อน แน่ะ มานี้ไม่ได้มาด้วยความสมบูรณ์อะไรของสุภาพนะ มาด้วยความตะเกียกตะกาย ความห่วงหมู่เพื่อน มันหากเป็นอยู่ในหลักธรรมชาติของใจนั้นแหละ เพราะฉะนั้นเวลาทำอะไรมันไม่ได้อย่างที่เราสอนนี่ ยิ่งมันกิดมันขวางมันป็นเกลียวกันแล้ว ถ้าหากภาษาโลกแล้วมันโมโหว่างั้นเลย มันไม่สมเจตนาที่เทศน์สอนหมู่เพื่อนอย่างเต็มหัวใจ ทุ่มลงทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรเหลือเลย แล้วทำไมจึงมาแสดงอย่างนี้ให้เห็นนี่ละ

แขกก็มาเรื่อย ๆ วันนี้ก็มีไม่มาก แต่ก็มาไม่ค่อยขาด เราก็ต้องรับแขกอยู่เรื่อย ๆ เจ็บแวงจนจะตายจะทำใจ ก็ฝืนกันไปอย่างนั้น รู้้อย่างนั้น ถ้าลำพังตามเรื่องของเจ้าของจริง ๆ แล้ว สมมุติว่าถ้าให้เลือกเอาตามชอบใจนี้ไปนานแล้วนะ ชี้เกียจอยู่ ชี้เกียจอยู่กับเรื่องธาตุเรื่องชั้นเรื่องอะไรทั้งนั้น มันเรื่องสมมุติทั้งหมด ที่เคยเป็นมาแล้ว ทั้งนั้นเป็นของแปลกที่ไหน วันไหน ๆ ตื่นตามาเข้ามีแต่เรื่องปฏิบัติต่อธาตุต่อชั้นธรรมา หเว ปญฺจกฺขนฺธา เรารับผิดชอบอยู่ตลอด แม้จิตจะไม่ ภาว หเว ปญฺจกฺขนฺธา ไม่ได้ยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเรื่องของกิเลสก็ตาม ความรับผิดชอบมันก็มีอยู่ในนั้น สลัดพลีจะออกไปเสียไปไหนไปเถอะ ลงตมลงโคลนนี้มันเคยลงแล้ว ความรับผิดชอบจะว่าหมดอาลัยกับมันนี่ ว่าหมดความรับผิดชอบเท่านั้น หายยุ่งว่างั้นเสีย มันพาให้ยุ่งเหลือเกิน

สองวันมานี้ไม่ทราบมันวิ่งมันเวียนอะไร เดินไปไหนก็จะไม่ได้ ล้มลุกคลุกคลาน ลูกขึ้นยืนนั่งลงมันจะล้มเดี๋ยวนั้น หน้ามืดบ๊ีบตันที ต้องรีบนั่งเลย ไม่รีบมันจะล้มก่อน ถ้าล้มแล้วมันหนักมาก เรารีบนั่งเสียมันยังไม่หนัก กลัวว่าเราจะรีบทำไม่ทันมันนะชิต ความรู้มันรู้จิตนะ พอแย้มมันรู้ทันทีเลย แต่ที่นี้เรื่องของจิตเป็นเรื่องของจิต เรื่องของธาตุที่จะต้องปฏิบัติต่อกันนี่ชิต ถ้าไม่เร็วทันมันมันก็เอาจริง ๆ เช่น รีบนั่งไม่ทันนี้ล้ม มันยิ่งหนักนั้น

ที่ไม่บิณฑบาตนี้มันเดินไปไม่ไหว โชชัดโชชชคอยแต่จะล้ม ถ้าไม่แนใจไปมันก็เอาจริง ๆ เลยไม่ไป ไปก็เมื่อขามันก้าวไม่ออกแล้วท้องจะก้าวไปทำไมละ ไม่กิน นั้น ขาไม่ก้าวก็อย่าให้ท้องมันก้าวชิต อย่าให้ลื่นอย่าให้ปากมันก้าวชิต ไม่ให้มันกินเสียก็ดี นิสัยอย่างนี้มันเคยตัดสันดานเจ้าของมา ยังมีอยู่นะ ทุกวันนี้ก็ยังมี จะเป็นนิสัยอะไรก็แล้วแต่แต่ก่อนมันเป็นอย่างนั้นนี่ไม่ได้คู้ เราทำจริง ๆ มันบิณฑบาตไม่ได้ไม่ฉัน นี่ผมเคย

ปฏิบัติอย่างนั้นมา จนระลึกไม่ได้เลยว่าเราไปบิณฑบาตไม่ได้แต่เราฉันตรงไหน โน่นนะ หากไปไม่ได้ไม่เอาไม่ฉัน ถ้าไม่ได้มันจะไปของมันได้เองฉันได้เองนะ มันฝึกเจ้าของ คือในระยะนั้นก็เกี่ยวกับเรื่องความเดือดเดี่ยวของจิต ไม่ให้จิตอ่อนแอได้ พลิกอยู่ตลอด เป็นไขมันไม่มียาแต่ก่อน ยิ่งไข่มาลาเรียด้วยแล้ว โอ้โฮ เวลาหนาวผ้าห่มเท่าไรก็ไม่มีอุ่น เอามาห่มเท่าไรก็หนักเฉย ๆ ไม่เห็นอุ่นเลยนี่ เอ้า มันก็สิ้นจนกระทั่งจะพากุฎิโคนล้มลงไปก็ให้เห็นนี่วะ ปล่อยเลย พอจากนั้นมันก็เปลี่ยนจากหนาวมาเป็นร้อน โอ้โฮ เวลามันร้อนเป็นไฟไปหมดทั้งตัว ผ้าที่ห่มไว้อย่างนั้นเลยไม่ยอมเอาออก เปียกหมด ไข่มาลาเรียนี้หนักมากนะ เวลาหายไปแล้วผมบนศีรษะนี้ร่วงเกือบหมดเลยนะ ปากนี้เปื่อยหมด คือมันร้อนในมาก ผมร่วงไปหมดเลย ริมฝีปากนี้เปื่อยหมด อยู่หนองผิอกก็เป็น อยู่ห้วยทรายก็เป็น เป็นมาก ๆ ก็ไปอยู่ห้วยทรายแหละ

พ่อแม่ครูอาจารย์ท่านรู้นิสัยของเรา ใครเอายาอะไรมาให้เราไม่กิน เวลาเป็นโรคมันหาโรคมาจากไหน มันเกิดในกายนี้ เวลามันหายจะไปหาโอสถมาจากไหนนี้ เปิดไก่อสัตว์เต็มแผ่นดินเขาไม่เห็นมีโรงพยาบาล มีนางพยาบาลมีหมอรักษา เขายังไม่เห็นฉิบหายพันธุ์ เราทำไมเป็นนักปฏิบัติจะไปกลัวตายกลัวฉิบหายอะไรนี่วะ นั่นเป็นอย่างนั้นนะ ไม่หายมันก็ตายเท่านั้น มีเท่านั้น จิตมันก็เด็ดอยู่ในจิตนั้น เหล่านี้มันจะอ่อนขนาดไหนจิตมันไม่อ่อนด้วยนี่ ถ้าจิตไปอ่อนให้มันแล้วไปใหญ่ซะ เหยียบเอาแหลกไปเลยแหละ นี่ปฏิบัติตัวมาอย่างนั้นนี่นะไม่ใช่มาพูดเฉย ๆ เคยปฏิบัติมาแล้ว

พ่อแม่ครูอาจารย์ท่านรู้นิสัยท่านมาเอง ยาเม็ดหนึ่งก็ท่านมาเสกขึ้นนี่กล่อมใจเรา เราก็คเระพท่าน ใครเอามาให้ฉันเราไม่ฉัน ท่านมาเอง เอ้า ๆ นี่ยา ถ้าฉันยานี้หายเลย นี่ ๆ ยื่นเข้ามาเลยทันที เอ้า ๆ เอาเดี๋ยวนี้มันหายเดี๋ยวนี้วะ กินแล้วมันก็ไม่หาย ท่านก็ว่าไปอย่างนั้น ถ้าท่านเอายาอะไรมาให้ก็ได้ฉันทุกทีนั่นแหละ เพราะความเคารพท่าน มันก็ไม่ถึงกับเสียกำลังใจของเรา

ตัววิชานี้สำคัญมากนะ แหม มันปิดไว้ให้โลกทั้งหลายว่าตายแล้วสูญ ๆ พิลึกจริง ๆ นะ เอามันมาฆ่าเสียแหลกแล้วเอาเนื้อมันออกมาจ่ายตลาด นี่เนื้ออวิชชาเอาไปกินเสียซิเป็นยังไง มันถึงจะพอดี มันแล้วแต่เนื้อสัตว์ทั้งหลายมาจ่ายตลาดเต็มสามโลกธาตุนี้ เราไม่ได้แต่เอาเนื้อของอวิชชามาจ่ายให้โลกได้กินดู มีแต่มันกินโลก โลกได้กินเนื้ออวิชชาดูหน่อยซิวะ ผมพูดจริง ๆ นะมันอาจหาญจริง ๆ นี่ ก็มันประจักษ์อยู่ที่นี่ถึงได้ยอมพระพุทธรูปเจ้า ยอมจนขนาดไม่มีอะไรเหลือในชีวิตนะ เมื่อไรถึงไหนถึงกัน เอาเดี๋ยวนี้หรือ ตายเดี๋ยวนี้ได้เลย โน่นนะขนาดนั้นนะ ไม่ได้มีคุณค่าอะไรเลยชีวิตจิตใจยิ่งกว่าธรรม ถ้าธรรม โอ้โฮ ไม่ได้ ใครมาแตะไม่ได้ ถ้ามีเอาไปเถอะว่างั้นเลย จึงได้เห็นความประเสริฐของพระพุทธรูปเจ้าที่มาเปิดความชั่วของอวิชชาให้โลกได้เห็น ถ้าไม่มีพระ

พุทธเจ้าแล้วเท่านั้นแหละ จมอยู่ด้วยกันหมดไม่มีเวลาจะออก ไม่มีทางจะออกได้เลย นี่
เราได้ยินได้ฟังขนาดนี้แล้วมีนะทางออก ถ้าไม่นอนตายอยู่ไม่ยอมออกเท่านั้น ความซี
เกียจมันมัดคอติดกับหมอนไว้ เราอยากพูดอย่างนี้อีก

เอาละเลิกกัน